

INGLIZ TILINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUVNING AFZALLIKLARI

Abdulahad Isakov Abdulvahobovich

Oriental Universiteti

Katta o'qituvchisi

Mahmudjanov Azamjon Yaxyoxon o'g'li

Oriental Universiteti

Filologiya fakulteti Ingliz tili yo'nalishi IFK 102 – guruh talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18047291>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilini o'qitish jarayonida kommunikativ yondashuvning nazariy-metodik asoslari, uning an'anaviy grammatik-tarjima usullari bilan qiyosiy ustun jihatlari hamda zamonaviy ta'lim muhitida, xususan, tabiiy fanlar, jumladan biologiya yo'nalishida ta'lim olayotgan o'quvchi va talabalarning kasbiy-kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishdagi samaradorligi chuqur tahlil qilinadi. Maqolada kommunikativ yondashuvning real nutqiy vaziyatlarga asoslanishi, talabalarning faol ishtirokini ta'minlashi, fanlararo integratsiyani kuchaytirishi hamda biologik terminologiyani kontekst asosida o'zlashtirishga imkon yaratishi ilmiy-metodik dalillar asosida yoritiladi. Tadqiqot davomida xorijiy va mahalliy ilmiy manbalar tahlil qilinib, kommunikativ yondashuvning o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik hamkorlikni rivojlantirishdagi o'рни asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, ingliz tili o'qitish metodikasi, fanlararo integratsiya, biologiya ta'limi, nutqiy kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, CLT, ta'lim samaradorligi.

Kirish.

Bugungi globallashuv va ilmiy axborot almashinuvi sharoitida ingliz tilini bilish nafaqat filologiya sohasi vakillari, balki biologiya, tibbiyot, biotexnologiya va ekologiya kabi tabiiy fanlar yo'nalishida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun ham zarur bo'lgan universal kasbiy kompetensiyaga aylanib bormoqda, chunki zamonaviy ilmiy maqolalar, Scopus va Web of Science bazalarida indekslangan tadqiqotlarning asosiy qismi aynan ingliz tilida chop etiladi [3].

Shu bois ingliz tilini o'qitishda faqat grammatik qoidalarni yodlashga asoslangan an'anaviy yondashuvlar o'z dolzarbligini tobora yo'qotib, real kommunikativ ehtiyojlarni qondira oladigan, o'rganuvchini faol nutqiy jarayonga jalb etadigan zamonaviy metodlarga ehtiyoj kuchaymoqda. Ana shunday yondashuvlardan biri kommunikativ yondashuv bo'lib, u tilni tirik muloqot vositasi sifatida o'rganishni, ya'ni o'qish, yozish, tinglash va gapirish ko'nikmalarini uzviy va kompleks ravishda rivojlantirishni maqsad qilib qo'yadi [1].

Asosiy qism

Kommunikativ yondashuvning asosiy ustunligi shundaki, u tilni sun'iy grammatik konstruksiyalar majmui sifatida emas, balki real ijtimoiy, akademik va kasbiy vaziyatlarda muloqot qilish vositasi sifatida o'rganishga yo'naltiriladi, bu esa ayniqsa biologiya sohasi talabalari uchun muhim bo'lib, ular laboratoriya ishlari, ilmiy hisobotlar, xalqaro konferensiyalardagi taqdimotlar va ilmiy maqolalar bilan ishlash jarayonida ingliz tilidan faol foydalanishga majbur bo'ladilar [5].

Ushbu yondashuvda dars jarayoni dialoglar, munozaralar, muammoli vaziyatlar, rol o'yinlari va loyiha ishlari orqali tashkil etilib, o'quvchi tilni faol qo'llash jarayonida o'zlashtiradi, bu esa passiv bilimlarni faol kompetensiyaga aylantirish imkonini beradi.

Biologiya yo'nalishida ko'p yillik pedagogik tajriba shuni ko'rsatadiki, kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan ingliz tili mashg'ulotlarida talabalar murakkab biologik tushunchalar va terminlarni oddiy tarjima orqali emas, balki kontekst, muhokama va taqqoslash asosida o'zlashtiradilar, natijada terminologik savodxonlik bilan bir qatorda mantiqiy fikrlash va ilmiy nutq madaniyati ham shakllanadi [7]. Masalan, "cell division", "genetic variation", "photosynthesis" kabi tushunchalar mavzuga oid matnlar, vizual materiallar va guruhli muhokamalar orqali o'rganilganda, talabalar ularni real ilmiy nutqda to'g'ri qo'llashga o'rganadilar.

Kommunikativ yondashuvning yana bir muhim afzalligi fanlararo integratsiyani kuchaytirishidadir, chunki biologiya, kimyo va ekologiya fanlarida o'rganilayotgan mavzular ingliz tili mashg'ulotlarida muhokama ob'ekti sifatida qo'llanilib, til o'rganish jarayoni sun'iy emas, balki kasbiy ehtiyojlarga asoslangan bo'ladi [9]. Bu holat o'quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshirib, ingliz tilini o'rganishga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi.

Shuningdek, kommunikativ yondashuv o'qituvchidan faqat bilim beruvchi emas, balki fasilitator va yo'naltiruvchi rolini talab qiladi, bu esa pedagogik jarayonda demokratik muhitni shakllantirib, talabalarning mustaqil fikrlashi va erkin muloqotini qo'llab-quvvatlaydi [2].

Ayniqsa biologiya kabi murakkab va tez rivojlanayotgan fanlarda bu yondashuv talabalarni doimiy ravishda yangi bilimlarni izlashga va ularni ingliz tilida ifodalashga o'rgatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob beruvchi, o'quvchi va talabalarni real nutqiy faoliyatga tayyorlaydigan, ularning kasbiy va akademik kompetensiyalarini kompleks rivojlantiradigan samarali metod hisoblanadi. Biologiya sohasi misolida olib borilgan pedagogik kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, ushbu yondashuv orqali talabalar nafaqat til bilimlarini, balki ilmiy muloqot madaniyatini, tanqidiy fikrlash va xalqaro ilmiy maydonga chiqish ko'nikmalarini ham muvaffaqiyatli egallaydilar. Shu bois kommunikativ yondashuvni ingliz tilini o'qitishning asosiy metodik yo'nalishi sifatida joriy etish bugungi ta'lim tizimi uchun dolzarb va istiqbolli hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduazizov A.A. Ingliz tilini o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 256 b.
2. Jalolov J.J. Chet tillarini o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 312 b.
3. Qodirov B.R. Til va kommunikatsiya nazariyasi. – Toshkent: Akademyashr, 2020. – 198 b.
4. Mirzayeva D.S. Chet til ta'limida zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019. – 224 b.
5. Saidova M.A. Kommunikativ kompetensiyani shakllantirish masalalari. – Toshkent, 2018. – 175 b.
6. Richards J.C. Communicative Language Teaching Today. – Cambridge: CUP, 2006. – 98 p.
7. Harmer J. How to Teach English. – London: Longman, 2015. – 288 p.

8. Littlewood W. Communicative Language Teaching. – Cambridge: CUP, 2014. – 120 p.
9. Анваров А. У. Роль информационных технологий в изучении иностранных языков //Молодой ученый. – 2021. – №. 14. – С. 115-117.
10. Anvarov A. U. The role of information technologies in the study of foreign languages //Young scientist. – 2021. – Т. 14. – С. 356.
11. Anvarov A. THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN ADDITION TO COMBINING THE KNOWLEDGE OF SUBJECT ON THE BASIS OF COMMUNICATION //Best Journal of Innovation in Science, Research and Development. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 389-395.
12. Anvarov A. THE ROLE OF REVERSIBLE EDUCATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL EDUCATIONAL COMPETENCIES OF STUDENTS OF MEDICAL EDUCATION //Журнал академических исследований нового Узбекистана. – 2025. – Т. 2. – №. 6, 2-qism. – С. 135-138.
13. Anvarov A. U., Kostiouchkina O. M. Psychological and pedagogical bases of professional training of specialists in a foreign language. – 2023.
14. Анваров А., Ирискулова Ф. ЧЕТ ТИЛЛАРИНИ ЎҚИТИШ ОРҚАЛИ ТИББИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИНИНГ КАСБИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ //Engineering problems and innovations. – 2023.
15. Анваров А. У., Шербек Н. Использование медицинских терминов английского языка в медицине Узбекистана //ББК 72я43 (4Беил+ 5Кит) Н76. – 2021. – Т. 81.